

izobrazbo? Nič, prav nič? Kmeti prijemlje že zona, če sliši govoriti o šoli in odkrito lahko rečemo, da se dobi marsikatera kmetijska družina, v kateri se vcepi otrokom že v mladosti sovraštvo do šole. In potem naj bodo ti učenci pridni ter naj izkoristijo onih sedem let, ko morajo v šolo, ter si naberejo potrebne znanosti! Nel Rajši, kot tako polhajanje v šolo, bi bilo desetkrat bolje, ako bi ostal deček ali deklica doma. Vsaj bi potem izpolnil željo svojim neumnim staršem. Kdaj bodo vendar tudi kmetje izprevideli, da se morajo iskati sreča kmetijskega stanu in boljši časi edino le v dobri šoli! Koliko časa bodo morali še učiti in govoriti prijateljskega stanu, morali, ki so se rodili v tem stanu, predno pridejo kmetje ali vsaj več del njih k spoznanju, da se ni moči v današnjih časih vzdržati, ako se nima znanja in dobre šolske izobrazbe. Samo z ljudsko šolo pa ne dosežemo vsega. Prihodnji kmetovalec potrebuje, da bo zamogel potem pravi in razumno gospodariti, še nadaljne izobrazbe. On mora priti v šolo, kjer se učijo predmeti njegove stroke. Nič ni pomagano, če ima kedo še tako velika usta, če mu manjka podlaga, na katero bi naslonil svoj govor. Hiša brez temelja se zruši in tako si mora tudi kmet priskrbeti ta temelj, če hoče zboljšati svoj stan.

Kako potrebno je, da je kmet izobražen, razvidi se n. pr. že pri uporabi umetnih gnojil. Koliko pogreškov se napravi glede teh, kolikorkrat si ne zna pomagati kmet gledč njihove uporabe. In zakaj vendar ne zna? Zato, ker ne more znati, ker mu nikdo ni povedal, kako mora delati in v kako ono. Kakor pri umetnih gnojilih je še v mnogi stvari. Živinoreja se ne goji še umno, pri pridelovanju krme je tudi mnogo pogreškov in to vse radi tega, ker ne zna kmet, kako bi ga zračel.

Denar je presneta reč. On je okrogel in teče samo onemu v žep, ki kaj zna in ga razumi pridržati. Kdor ni nič učil, bo redkokdaj bogat in premožen, kajti denar, ki mu priteče, nima pri njem obstanke in se poslovi po kratkem času bivanja v žepu ali v škrinjici. Tu in tam izleti iz njiju, da niti ne opazimo. Kaj pomenja kmetu, če se trudi kot grešna duša, ako gospodari brez razuma in znanja tje v en dan. Pri tem gazi vedno v nepečo revščino in potem pride, da dobimo razjarene, neprijazne ljudi, ki prekolnejo ves svet z vsemi napravami. To pa ni prav. Nove iznajdbe in izkušnje so važne stvari, vendar razumeti jih je treba pravilno in na pravem mestu uporabiti in se z njimi okoristiti. Zato morem vse kmete le opominjati: poskrbite za strokovno izobrazbo. A. Št.

Tuje stvari v prsih in trebuhu govede. Ko začne govedo jesti, krmo hitro grabi, jo le površno prežveči in hitro požre. Popolno zvečenje si prihrani za čas prežvečevanja. Vseled hitrega žretnja požre pogosto tudi tuje stvari, kakor žebelje, igle, vlasne igle i. t. d. Ko se govedo zakolje, najde se v vumpu na spodnjem delu, tik srčnega spodnjega konca razne take stvari. Te stvari leže lahko dalj časa v vumpu, ne da bi kaj škodovala. Po naključju pa lahko svoje ležišče spremene in ostri železni predmeti silijo z ostrino v prsno votlino, prebodejo srčni mehur in včasih tudi srce samo. Ako se zarije tak predmet n. p. šivanka ali vlasna igla, skozi vump v srčni mehur, začne srčni mehur gniti in žival mora poginiti, ako se tak predmet pravčasno ne odstrani. Ako je govedo požrla tak tuji predmet in se je ta zaril v srce, začne govedo stokati ali ječati. Tak žival stoka navadno vselej potem ko se je narija in vlegla. Še hujeje je za tako žival, če mora hoditi po strmini navzdol, a kakor hitro začne hoditi po strmini navzgor, se drob pomakne navzdol in stokanje pojenja. Zebelj, ki je zapičen v srce, se vmakne nazaj, ko žival gre navzgor in bolečina popusti. Marsikdaj se kaj doseže, ako se tako govedo, pri katerem so enaki predmeti zapičeni še le v mreno ali prepono, nahajajočo se nad žlodecem goni po kaki strmini ali bregu navzgor in po strani tje in sem navzdol. Razen ječanja in stokanja ni opaziti na govedu mesece in mesece drugih znakov. Navadno tudi slušja ne. Kakor hitro pa se je začel zbirati v srčnjaku gnoj, ješčost pojema, žival pravilno ne prebavlja in krave izgubljajo vrh tega mleko. Vratne žile močno vtripljejo. Kakor hitro so se pojavili taki znaki, je bolezen že jako nevarna in ne oštane drugo, nego da se žival prej zakolje. Ako se žival takrat ne zakolje, napravi se v životu oteklina z vodo napolnjena in meso takih živali navadno ni več za rabo, ker postane nad rebri in trebuhom sluzavo. Če se nam zdi, da je govedo kako tako stvar požrlo, ne odlašati, ampak zakolje naj se jo, preden so se pojavile navedene oteklina. Najbolje je poklicati takoj živalno-zdravnika. On preišče žival in dožene, če je temu res tako ali ne, dokler je meso se porabljuje.

Malokdaj se predmet vmakne nazaj in če se to zgodi, zapiti se v jetra, vranico ali v druge dele droba in provzroči tam velike ture ali abcese. Znaki bolezni so v tem slučaju enaki prej navedenim. Žival stoka in ječi, polagoma slušja in se zvija ako jo pritisnemo na trebuh ali v lačno. Največkrat požro tuje predmete živali na kmetih, kjer hišna gospodinja ali hči pleteta z iglami ali kačkam in nosita vlasne igle, ter krmita obnem govedo. Tudi ni prav, da se navrže smeti, ki se jih je nabralo v hiži na gnojišče. V teh smeteh so navadno igle, žebelj itd. ki dospé z gnojem na travnik ali njivo, na kateri se prideluje krma in ž njo nazaj v hlev. Toraj ne nositi hišnih smeti na gnoj, ki se ima rabiti v enake svrhe. Pa tudi deklet in gospodinj, ki strežejo govedu, naj ne nosijo železnih vlasnih, glavičastih in drugih igel. Kmet.

Prezračevanje hlevov. Slab zrak vpliva jako neugodno na zdravje domačih živali. Radi tega skrbimo moramo, da bo v hlevu zrak svež in čist. Sicer dospe skozi vrata in druge razne razpoke nekaj zraku v hlev,

a vse to je še premalo, zato je treba poskrbeti, da bo prihajal v hlev zrak v večji množini. Temu lahko pomagamo s takozvanimi umetnimi odduški ali ventilatorji. Navadno se napravi v zid pod stropom ali v vrata luknje. Če se napravi luknja v zid blizu stropa in sicer nekatere na oni strani hleva, odkodar piha veter, druga pa na nasprotni strani, doseže se že precej, v tem slučaju pa ni izključeno, da bi se hlev preveč ne ohladil ali da nastane celo prepih, katero slednje je še slabše od prvega. Če je zrak v hlevu in zunaj tega enako gorak, pa oddušek ne deluje. Bolje je še če se vtakne skozi strop hleva cevi, ki imajo odprtine 8—15 cm. Cevi naj segajo do ali še bolje če gredo skozi streho. Cevi ne smejo biti po vsej dolžini enako široke, ampak na spodnjem koncu nekoliko širše, da imajo nekak obliko ličja. Na doljnem koncu naj se pritrdi zapiralo ali zaklopica, katera se da, potegnivši jo z vrvice, po potrebi zapreti ali odpreti. Gorak zrak, ki se vzdiguje vedno pod strop, gre skozi odduške le tedaj, če se v njih preveč ne ohladi. Da se pa zrak v teh preveč ne ohladi, zato naj se napravi cevi iz desk, ki se jih namaze zunaj in znotraj s katramom. Krog onega dela odduška, ki moli skozi streho, naj se napravi nekak plašč z desk, ki pa mora biti nekoliko večji nego je oddusek debel in med ta plašč in oddusek naj se nasuje senenih plev, žaganja, žitnih plev ali pa rezanice. Za vsakih 6—8 glav goveje živine zadostuje en tak oddusek ali ventilacija. »Kmet«.

Za setev naj se jemlje vselej najdebelejše in najtežje zrnje. Dognano je, da posejana množina lažjega in enaka množina težjega zrnja ne da enako pridelka, ampak slednja več, nego prva. Rastline, ki so zrastle iz težjega zrnja obrodijo bolj bogato in zrnje in slama je boljše. Velikost in teža zrna se deloma krije, ker je večje zrnje navadno tudi najtežje.

Kako pospešimo rodovitnost sadnih dreves? — Dvorni vrtnar Lebl v Frankfurtu a. M. piše v kmetijskem časniku za Westfalsko in Lipsko: »Ker nastavlja sadno drevo v avgustu in septembru sadne popke za prihodnje leto in pripomaga k temu, da se lesni popki spremene v cvetne, oziroma sadne, fosforova kislina, priporoča se, naj se sadnim drevesom v onem času gnoji s fosfornimi gnojili. Najbolje se je spopela znes fosforatnih s kalijevimi gnojili. Zato naj se vzame boljši superfosfat (z 20 odstotki fosforne kisline) in žveplenokisli kalij (s 50 odst. kalija). V 100 litrskih vode se raztopi 1 kg superfosfata in 1/2 kg žveplenokislega kalija. S to raztopino se zalije drevesa trikrat in sicer v drugi polovici avgusta enkrat in potem vsakih 14 dni do prve polovice septembra meseca. Za starejša debla se vzame 20—40 litrov, za mlajša in manjša 10—20 l raztopine. Vsa sadna drevesa, ki so vsled obile rodovitnosti opočala ali postala iz drugega uzroka nerodovitna, bodo na to obilo rodila.

Kako se dajo ohraniti sveže češnje do velike noči? — Lukas priporoča naslednje: Ko so češnje popolnoma dozorele, vendar pa prej, preden so krog peclja zvevale, naj se jih skrbno s peclji vred pobere, peclje na kratko odstriže in vloži naravnost ali pa povito vsako za se v papir, v steklenice za konzervo. Zavije pa se tudi lahko vsako posamezno češpljo v papir in vloži v glaziran ali pološčen lonec. Steklenico ali ali lonec naj se s koščkom prejšnjega mehurja trdno zapre. Steklenice ali lonci naj se na to zakoplijejo na vrhu v jamo kak meter globoko. Ko je jama zasuta, naj se dene na vrh nekoliko listja, da zemlja preveč ne zamrzne in je tako mogoče tudi pozimi do njih.

Oreh se klatijo včasih z drogom, ko še niso popolnoma dozoreli in pri tem delu se jih veliko zmasti. Taki orehi so slabi in neužitni. Orehe, ki se misli shraniti, naj se oklati, ko so popolnoma zreli, t. j. ko se lupina zlehka loči ali so čadavi. Ako se jih oklati, dokler se lupina oreha še trdno drži, ostane pri čiščenju ali žurenju vedno nekaj lupine, vsled česar taki orehi splenijo. Ko se jih je očistilo do čistega, razgne naj se jih na tenko po podu in vsak dan do dobrega premeša. Še le po kakih 4 tednih se jih spravi v vreče.

Divji kostanj. Letos je čutili pomanjkanje krme dan na dan več, zato smo primorani iskati si raznih pomočnih krmil. Dobra krma za živino, posebno pa za pisanje preševcev in ovac, kakor tudi kot sredstvo zoper drisko in drugo je plod divjega kostanja, katerega dobimo pri nas v dvorednih mnogo. Divji kostanj ima v sebi dokaj grenčice in čreslovine, divji sestavini živino v čevah zapirajo. Če se hoče torej pokladati živini kostanj v večji množini, treba ga je speči ali pražiti, kakor se peče navadni kostanj, s tem zgubi na grenčici in trpkosti. Po praženju ali pečenju vrše se enake spremembe kakor pri pečenju domačega kostanja, prvi je bil prej trpek in grenak, postane pa potem slaček in okusen. Poleg sene in raznega korenstva naj se poklada govedu, ki je določeno za pisanje do 8 in več kilogramov na dan, prešičem početkom pisanja malo, pozneje do 3 kilograme, molznim kravam, če hodijo na pašo ali vozijo do 5 kilogramov. Konjem, kateri se le polagoma priučijo na to krmo, naj se ne poklada nad 3 kilograme.

Razmnoževanje vrtnice. Vrtnice se dajo pomnožiti tudi s potaknjence se porabi lahko vsaka mladika, ki je odevla. Mladika mora imeti najmanj 3 očesa. Z nje naj se odreže cvet, spodaj naj se prereže tik pod členom in list odreže do peclja, ostalemu listu ali listoma naj se pa pusti par listkov. Potaknjence naj se nato potakne v plitev zabo, v kojem se nahaja peščena zemlja ali pesek. Zabo naj se postavi v senco in skrb, da je zemlja vedno nekoliko vlažna. Seveda se vsi potaknjenci ne vkoreninijo, vendar se jih precej prime in prejeti bodo v prihodnjem letu gotovo cveteli.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

## Nabirajte jubilejne marke!

Kakor znano so izdane v proslavo cesarjevega jubileja posebne poštne marke. Mi prosimo, da nam pošljete naši somišljeniki že rabljene te poštne znamke. Za veliko število teh znamk dobimo gotovo svoto denarja, ki se bode porabila v napredne šolske namene. Nabirajte torej jubilejske marke in pošljite jih uredništvu „Stajerca“.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

## Loterijske številke.

Gradec, dne 22. avgusta: 69, 78, 66, 22, 73.  
Trst, dne 29. avgusta: 9, 82, 76, 35, 61.

Opozarjamo svoje cenjene čitatelje na firmo Hans Konrad, prva fabrika ur in c. k. dvorni liferant v Brüxu št. 227 na Češkem. Priporočamo fabrikate te firme napotje. Izvrstno blago! Dokaz temu, da je firma z zlatimi in srebrnimi kolajnamami ter cesarskim orlom odlikovana. Firma ima tudi v inozemstvu dobro ime in eksportira na vse kraje sveta. Glavni cenik z nad 3000 podobami se dobi na zahtevo zastoj na franko.

Zanimivi glavni cenik z 3000 podobami zastoj in franko pošila vsakomur prva fabrika ur in c. k. dvorni liferant v Brüxu št. 227 na Češkem. c. in k. dvorni liferant v Brüxu št. 1363 (Česko). Ta krasni katalog obsega natančne slike zadnjih novosti v urah, srebrnem, godbenem, usnem, tečenem blagu in domačih predmetih itd. Nikdo ne zamudi, zahtevati ta cenik!

Nova obrabna industrija, katera v resnici hitro napreduje, je avstrijska parobrodna družba Austro-Amerikaner v Trstu. — Ona je stlenila za obiskovalce k dežalni razstavi v Rio Janeiro v Braziliji (Južna Amerika) od 15. junija do 7. septembra, ker je naši trgovini in veliki industriji v visoki važnosti, vožnjo cen 40%, znati. — Pri glavnem razstajniku: Simon Kmetzcu v Ljubljani, kolodvorska ulica št. 26, sprejemajo se naznanila, in prodaja vožne liste za tje in nazaj z cen 960 — l. razred, K 720 — l. razred z izborna hrano in pristno pijačo, zdravnikom, zdravila itd. to je vsakemu na razpolago. — Potovanje lahko se nastopi mesečno enkrat z enoletno veljavo vožnega lista. — Prodajajo se tudi za kratke zabave takorekoče zdravilne in krepilne vožnje od Trsta na Patras, Palermo, Neapel in nazaj vožni listi, in sicer K 250 — l. razred, K 150 — l. razred, vozi se s taistimi parniki, kateri vozijo proti in od New Yorka, New Orleans itd., pri tej priliki je mogoče si ogledati znane lepe kraje n. pr. Pormorsko, Grško, Italijansko, Špansko itd. kar je obudovanja vredno. — Parniki so po največjem sistemu in sicer z d. z. vrtenic, brezžičnih brzojav, termotank, telemotor, električna razsvetljava in zračenje, kopalnica in naprej zgrajeni, toraj se najtopleje priporoča.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

## Prodaj hišo

Št. 43 v Lavamündu (Koroško) na izvrstnem prostoru z lejim velikim vrtni za zelenavo, sadonosnikom s 35 visokimi debli in 30 prtiljkavimi sadnimi drevesi, vse najplešneje sadje, 4 orali zemljišča s fundusom, po mali ceni 8.000 K. Za vsako predaialno primerno. Dopise na J. Russ, Lavamünd.

Vpeljana je električna razsvetljava. 613

## 1.000 lit. Isabella-vina (1907)

belega in rdečega, cena po dogovoru, se odda pri gosp. Alois Sorko, posestniku sv. Bolfeng, slov. gor. 622

## Učenc,

zmožen nemščine in slovenščine se sprejme pri g. Jos. Kollenz, glavarstva trgovin v Ptaju. 626

## Viničar

z 3 do 4 delavskimi močmi, se sprejme. Praša naj se pri g. M. Jaslovič, Fram (Fraunheim) 632

## V najem

se da malo kmetsko posestvo, zelo dobro z lejim sadonosnikom in vrtni za zelenjavo. Vpraša se v upravi „Stajerca“.

## Pekovski učenc

se takoj sprejme. Plača 8 K z vso oskrbo. Martin Juvan, pek, mojster v Trbovljah. 630

## Lepo posestvo

je za prodati; zidani hranim, zidane stале in lepi sadonosnik, vrt za zelenjavo, lepe njive, travniki, vse v dobrem stanu; se prodaja z dobrimi pogoji in je oddaljeno 5 minut od mesta Ptaja; več se izve na gornjem Bregu pri Ptaju hišno število 20. 633

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX